

UCHWAŁA NR XV/132/2012
RADY MIEJSKIEJ W SULEJOWIE

z dnia 1 marca 2012 roku

**w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2012 r.**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591; z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568; z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203, Nr 167, poz. 1759; z 2005 r. Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; z 2006 r. Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; z 2007 r. Nr 48 poz. 327, Nr 138 poz. 974, Nr 173 poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458,; z 2009 r. Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241; z 2010 r. Nr 28, poz. 142 i poz. 146, Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz. 675; z 2011 r. Nr 117, poz. 679, Nr 134, poz. 777, Nr 21, poz. 113, Nr 217, poz. 1281, Nr 149, poz. 887), w związku z art. 4¹ ust. 2 i 5 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473, Nr 115, poz. 793, Nr 176, poz. 1238; z 2008 r. Nr 227, poz. 1505,; z 2009 r. Nr 18, poz. 97, Nr 144, poz. 1175; z 2010 r. Nr 47, poz. 278, Nr 127, poz. 857; z 2011 r. Nr 120, poz. 690, Nr 106, poz. 662, Nr 112, poz. 654), art. 10 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. z 2012 r. poz. 124) Rada Miejska w Sulejowie uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2012 rok, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Sulejowa.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

budzi zastrzeżeń pod
dem formalno-prawnym

BCA PRAWNY

dr inż. Balcerzyk-Bojarczuk

PRZEWODNICZĄCY RADY

dr inż. Przemysław Majchrowski

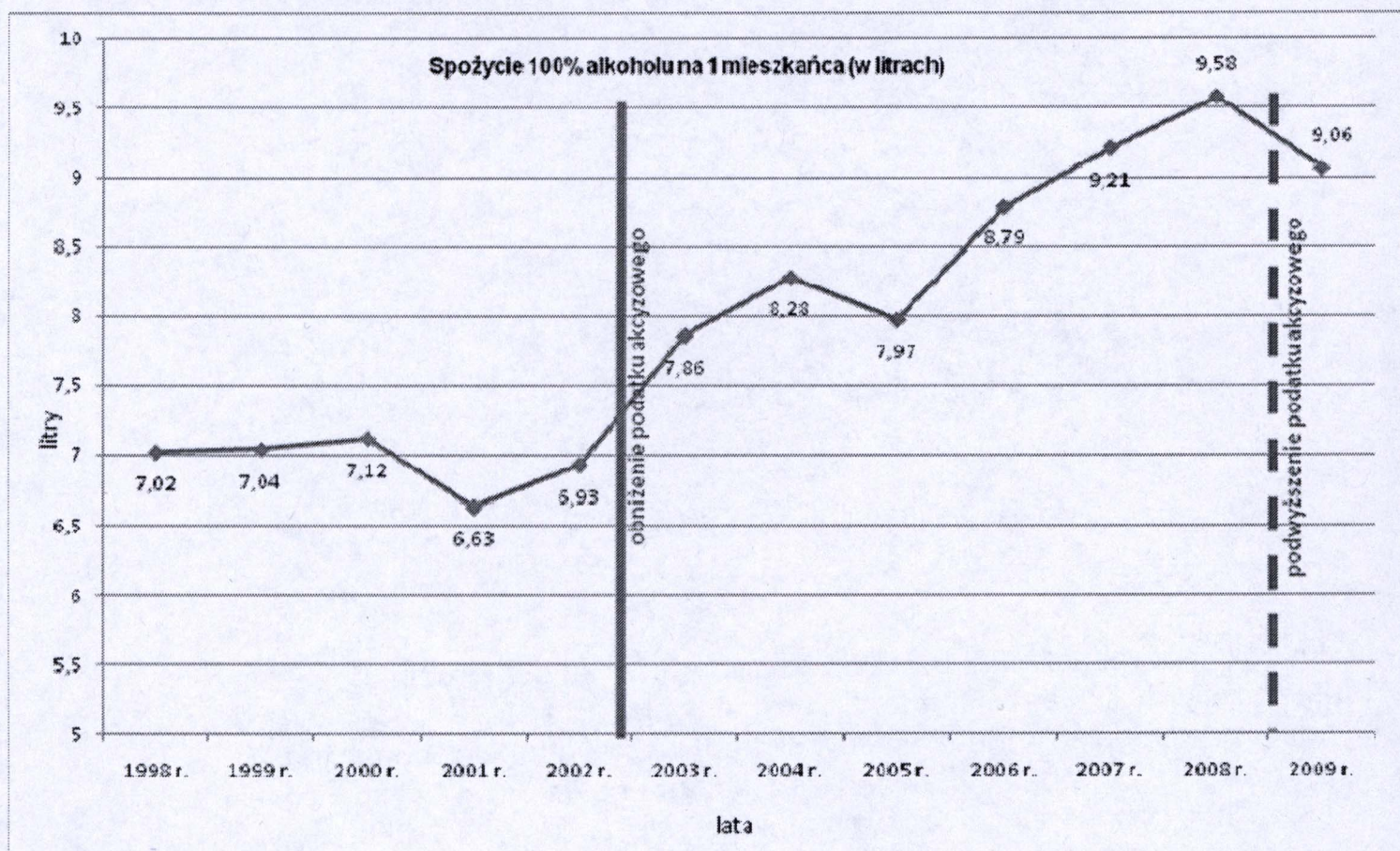
GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIEZYWANIA
PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ
PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

NA ROK 2012

Wprowadzenie

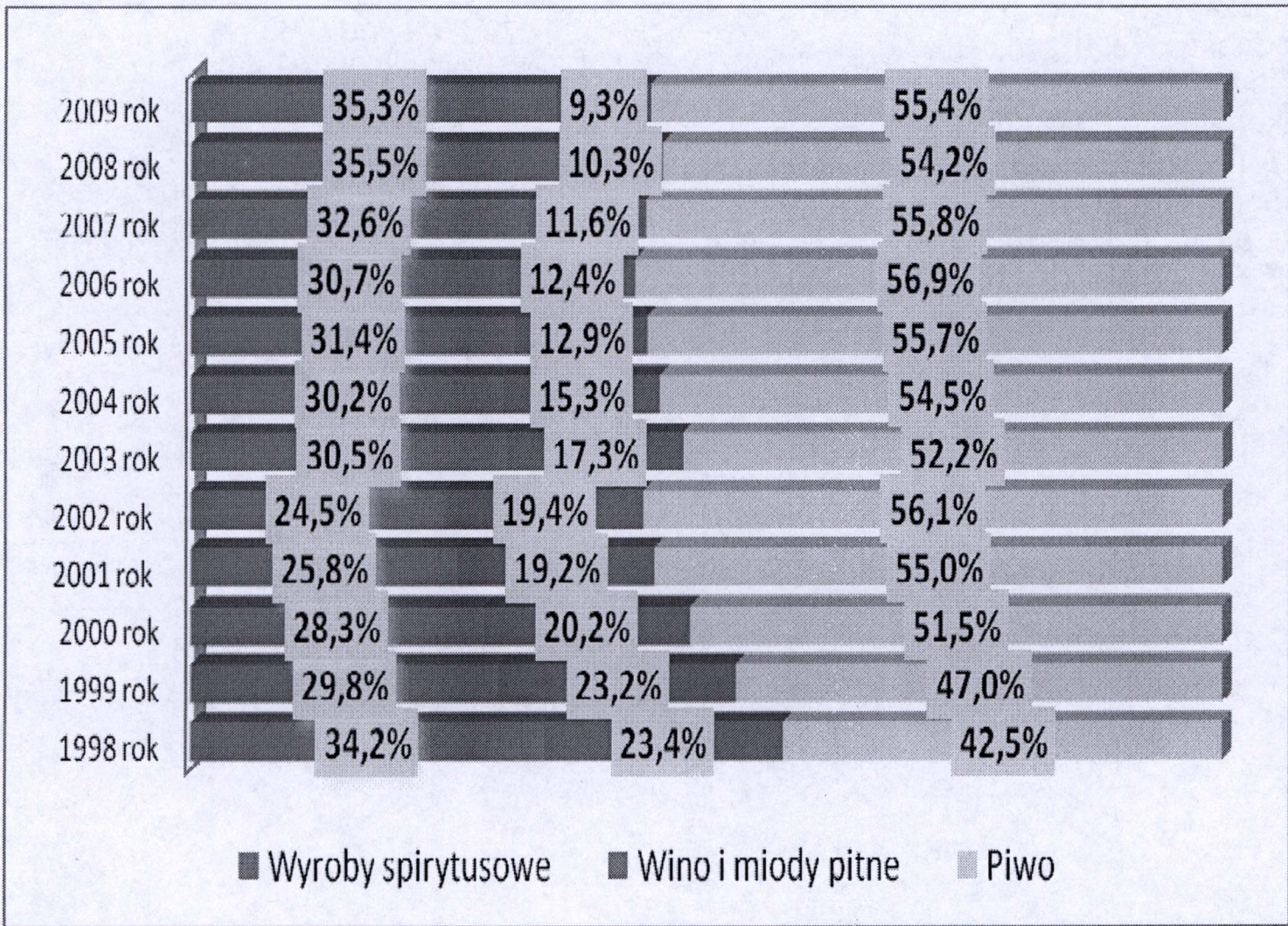
Spośród licznych problemów społecznych, jakie występują w naszym kraju, problemy związane z alkoholem i narkomanią mają szczególne znaczenie. Wynika to przede wszystkim z ich rozmiarów, złożoności, a także kosztów społecznych i ekonomicznych, jakie ponoszą nie tylko osoby indywidualne, ale i budżet państwa. Konsumpcja alkoholu oraz używanie substancji psychoaktywnych ma istotny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne zarówno jednostek, jak i rodzin, a jej konsekwencje dotyczą nie tylko osób pijących szkodliwie, ale wpływają na całą populację. Nadużywanie alkoholu oraz używanie substancji psychoaktywnych powoduje wiele szkód społecznych, takich jak: zakłócenia bezpieczeństwa publicznego, przestępczość, wypadki samochodowe, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie. Dlatego działania w zakresie zapobiegania uzależnieniom powinny być przedmiotem szczególnej troski ze strony organów administracji rządowej i samorządowej.

Wielkość i struktura spożycia napojów alkoholowych

W latach 1998–2000 wielkość spożycia utrzymywała się na podobnym poziomie, nieznacznie powyżej 7 litrów w przeliczeniu na stuprocentowy alkohol na jednego mieszkańca. Lata 2001 i 2002 to spadek spożycia do poziomu 6,63 i 6,93 litra. Jednak od roku 2003 (po obniżce akcyzy na napoje spirytusowe w roku 2002-ciągła linia pionowa na wykresie) notuje się stały, wyraźny wzrost ilości wypijanego alkoholu, aż do 9,58 l w 2008 roku. Na początku 2009 roku podniesiono akcyzę – przerywana linia pionowa na wykresie – na napoje spirytusowe (o ok.9%) oraz wino (o ok.16,5%), a w marcu na piwo (o 13,6%). Wielkość spożycia zmniejszyła się do 9,06 litra 100% alkoholu na jednego mieszkańca, czyli o ponad 0,5 litra w odniesieniu do roku poprzedniego.

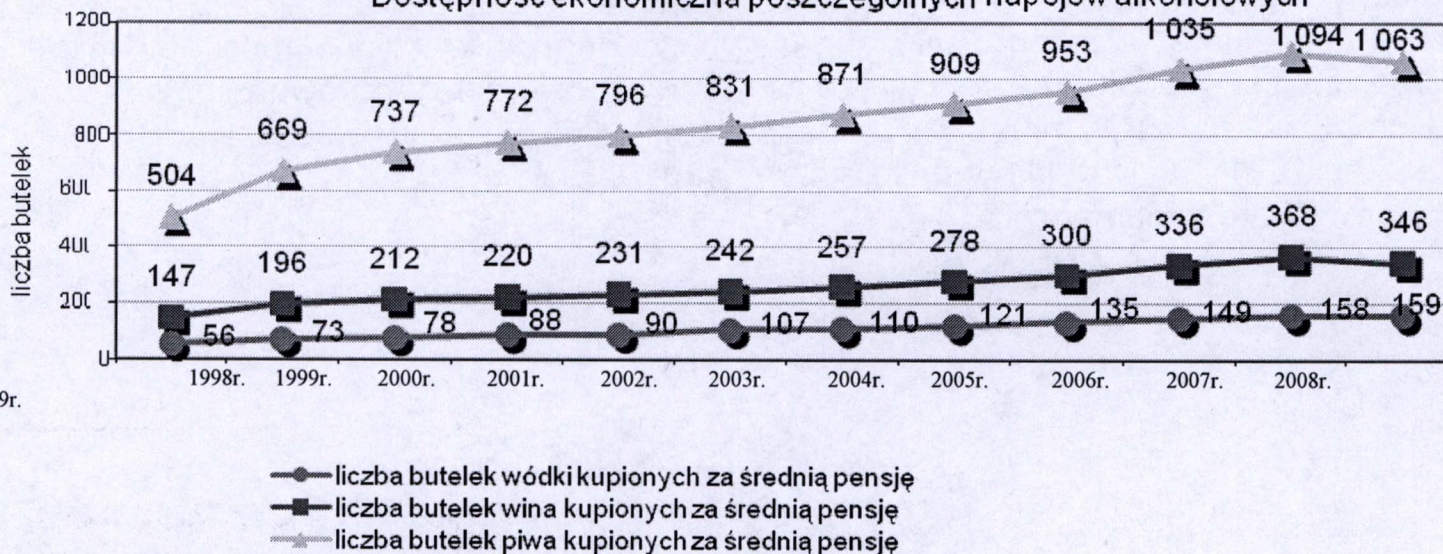
Refleksji wymaga obserwowana od kilku lat zmiana w strukturze spożycia alkoholu w Polsce. Niepokoi przede wszystkim to, że 1/3 konsumpcji przypada w ostatnich latach na wyroby spirytusowe i proporcja ta zwiększała się do 2008 r., a w 2009 roku udział napojów wysokoprocentowych w strukturze pozostał na poziomie porównywalnym do 2008 roku. Nadal zmniejsza się udział wina. Piwo stanowi ponad 55% spożywanego alkoholu. Spadek udziału wina w strukturze spożycia napojów alkoholowych pokazuje, jak ważnym narzędziem w polityce alkoholowej jest regulacja podatku akcyzowego. Najwyższy procentowo wzrost akcyzy na wino w 2009 roku spowodował też najwyższy procentowo wzrost cen (średnio o 12%, gdy cena wódki wzrosła o 5%, a piwa o 9%) oraz obniżenie spożycia (dostaw na rynek kraju) również o 12% w odniesieniu do poprzedniego roku (dostawy wódki zmniejszyły się o 6%, a piwa o prawie 9,7%). Zmiany w strukturze spożycia napojów alkoholowych w ciągu 12 lat pokazuje poniższy wykres, opracowany na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego:

Spadek spożycia alkoholu w 2009 roku w stosunku do lat poprzednich jest przerwaniem kilkuletniej tendencji wzrostowej. Zmianę trendu można powiązać z decyzją o regulacji podatku akcyzowego. Dostępność ekonomiczna poszczególnych rodzajów alkoholu (pokazana na kolejnym wykresie) jest wciąż duża, choć zaobserwowano tu ostatnio pewne zmiany. W 1998 roku za średnią pensję można było kupić 504 butelki piwa, w 2008 roku już 1094 butelki.

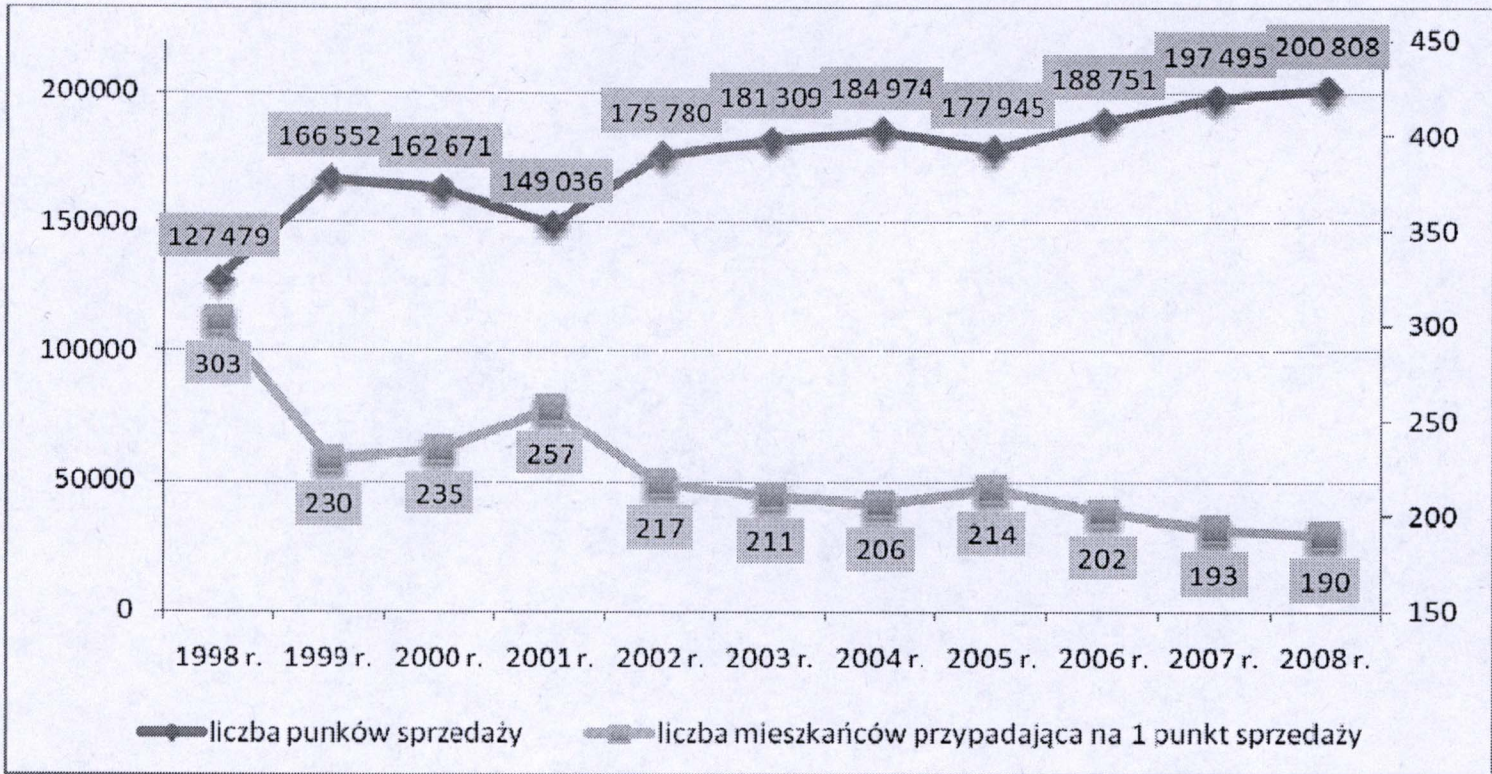
W przypadku wódki liczby te to odpowiednio: w 1998 roku 56 butelek i 158 w 2008 roku. W przypadku wina: w 2008 roku za średnią pensję można było kupić 368 butelek w porównaniu do 147 w 1998 roku. W wyniku podwyższenia w 2009 roku podatku akcyzowego na alkohol (i wraz z nim wzrostem cen) zmniejszyła się nieco ekonomiczna dostępność piwa (o 2,8%) oraz wina (o 6%), ale nadal utrzymana została tendencja wzrostowa w przypadku wódki (wzrost o 0,6%).

Dostępność ekonomiczna poszczególnych napojów alkoholowych

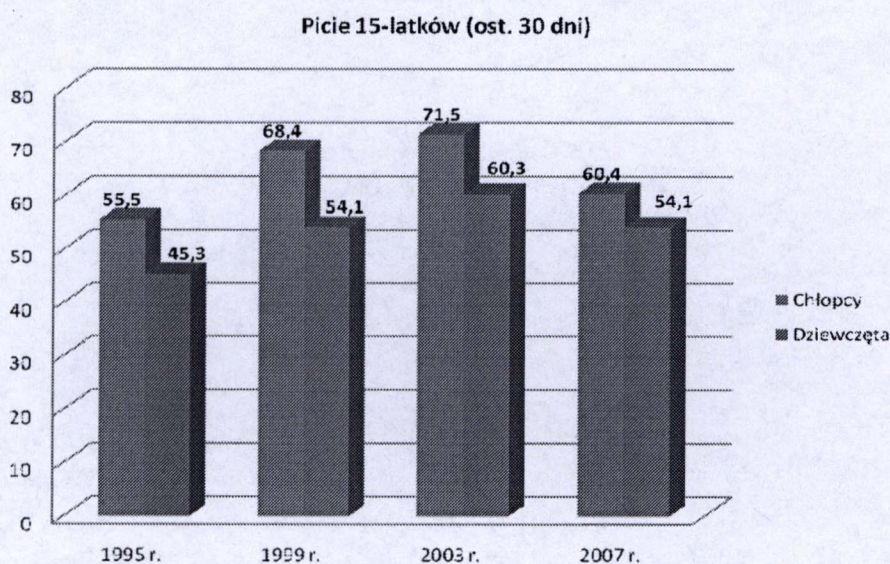
Narodowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania problemów Alkoholowych

Poza dostępnością ekonomiczną ważnym czynnikiem wpływającym na wysokość spożycia alkoholu jest większa fizyczna możliwość jego nabycia, czyli większa liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Poniższy wykres pokazuje wzrost liczby punktów sprzedaży na przestrzeni ostatnich 11 lat oraz zmniejszenie się liczby mieszkańców, która przypada na jeden punkt sprzedaży.

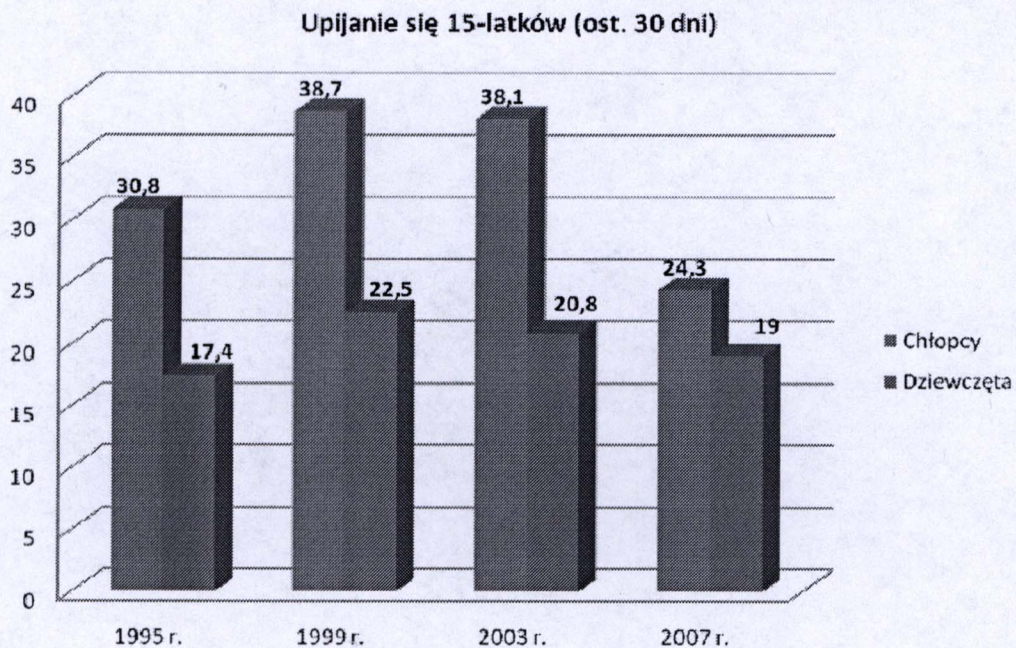

Picie alkoholu przez młodzież

Spożywanie alkoholu jest najbardziej rozpowszechnionym zachowaniem ryzykownym wśród nastolatków (badania ESPAD, HBSC, badania mokotowskie). Choć jak wskazują badania, zdecydowana większość uczniów w wieku lat 15 i 17 należy do grona konsumentów alkoholu, to po gwałtownym wzroście spożywania alkoholu przez młodzież w latach 1989–2003 zaobserwowano spadek spożycia wśród uczniów młodszych oraz stabilizację w grupie młodzieży starszej. Należy jednak zwrócić uwagę na wzrastającą liczbę pijących alkohol dziewcząt i młodych kobiet. Wskaźniki spożywania alkoholu przez dziewczęta dążą do zrównania się ze wskaźnikami osiąganymi przez chłopców. Konsumpcja alkoholu przez polską młodzież kształtuje się na średnim poziomie w porównaniu z resztą Europy. Około 57% nastolatków przyznaje się do regularnego spożywania alkoholu, 21,7% 15-latków upiło się w ciągu 30 dni poprzedzających badanie, a tylko 7% to abstynenci.

Na podstawie danych z ankiet PARPA G1

Źródło: Badania ESPAD – IPiN

Na uwagę zasługuje także wzrost przyzwolenia dorosłych na spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie, przy czym chłopcy są w tym względzie traktowani bardziej liberalnie niż dziewczęta.

Spożywanie alkoholu przez osoby niepełnoletnie upośledza czynności poznawcze – koncentrację uwagi, zapamiętywanie, uczenie się, rozwój kontroli emocjonalnej, powoduje podejmowanie zachowań ryzykownych, groźnych dla życia i zdrowia, zakłóca proces rozwojowy, może powodować spowolnienie wzrostu i zaburzenia hormonalne. W całym Regionie Europejskim co czwarty zgon w grupie wiekowej 15-29 lat spowodowany jest nadużywaniem alkoholu. Z używaniem alkoholu przez młodocianych wiąże się m.in. obniżenie wieku inicjacji seksualnej, niechciane ciążę i ryzyko zarażenia wirusem HIV.

Rynek napojów alkoholowych w gminie Sulejów

Zgodnie z art. 12. ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.) Rada Gminy ustala, w drodze uchwały, liczbę punktów sprzedaży napojów zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa), przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży i w miejscu sprzedaży oraz ustala zasady usytuowania na terenie gminy miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

Stosując się do w/w zapisu, Rada Miejska w Sulejowie podjęła stosowne uchwały regulujące rynek napojów alkoholowych na terenie gminy:

- Uchwała Nr XXVIII/209.98 Rady Miejskiej w Sulejowie z dnia 29 kwietnia 1998 r. w sprawie ustalenia liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych powyżej 4,5 % alkoholu, przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży.
- Uchwała nr VII/41/2003 Rady Miejskiej w Sulejowie z dnia 24 marca 2004 roku określenia liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5 % alkoholu (z wyjątkiem piwa), przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży na terenie Gminy Sulejów.
- Uchwała Nr XXI/147/2004 Rady Miejskiej w Sulejowie z dnia 30 listopada 2004 roku w sprawie określenia zasad usytuowania na terenie gminy Sulejów miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.

Dostępność do napojów alkoholowych w gminie na dzień 31.12.2011 roku przedstawia się następująco:

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych:

Ogółem punktów detalicznych i gastronomicznych – **79**

w tym:

a) do spożycia poza miejscem sprzedaży ogółem - **51**

w tym:

- do 4,5 % alkoholu oraz piwa - **51**
- od 4,5 % do 18 % alkoholu - **45**
- powyżej 18 % - **36**

b) do spożycia w miejscu sprzedaży ogółem
w sezonie letnim)

- **28** (7 placówek funkcjonuje tylko

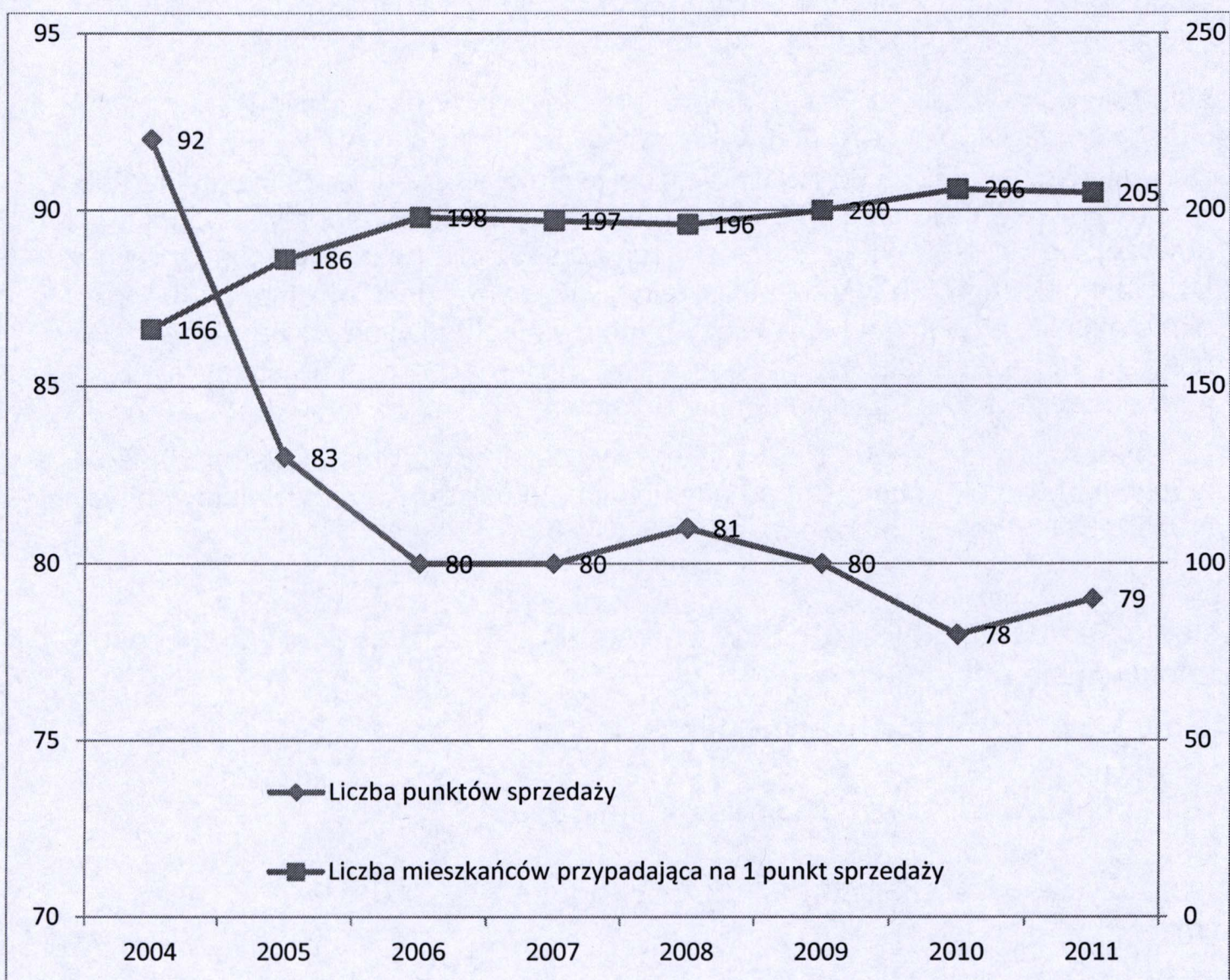
w tym:

- do 4,5 % alkoholu oraz piwa - **28**
- od 4,5 % do 18 % alkoholu - **7**
- powyżej 18 % - **12**

Biorąc pod uwagę ogólną ilość sklepów i lokali gastronomicznych zajmujących się handlem alkoholem, jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w 2011 roku przypadało 197 osób.

Na terenie gminy Sulejów liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych zmniejszyła się z 92 w 2004 roku do 79 w 2011 roku.

Liczba mieszkańców przypadających na 1 punkt sprzedaży napojów alkoholowych zwiększyła się ze 166 w 2004 roku do 205 w 2011 roku.

MŁODZIEŻ A SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE

Zmiany w Polsce po 1989 roku spowodowały, oprócz wzrostu gospodarczego, także wzrost dostępności substancji psychoaktywnych.

Początek lat dziewięćdziesiątych, to okres pojawienia się narkotyków syntetycznych, takich jak amfetamina i ecstasy. Wybór narkotyków wciąż się zwiększa. W 2008 roku na rynek narkotykowy w Polsce dotarły „dopalacze”.

W 2010 roku wykryto w Europie ponad 40 nowych substancji psychoaktywnych. Znacznie zwiększyła się także podaż legalnych substancji tego typu, np. papierosów i alkoholu, którym towarzyszą kampanie promocyjne i reklamowe.

UŻYWANIE ALKOHOLU I NARKOTYKÓW PRZEZ MŁODZIEŻ SZKOLNĄ

RAPORT Z OGÓLNOPOLSKICH BADAŃ ANKIETOWYCH
ZREALIZOWANYCH W 2007 R.

INSTYTUT PSYCHIATRII I NEUROLOGII

Janusz Sierośławski

EUROPEJSKI PROGRAM

BADAŃ ANKIETOWYCH W SZKOŁACH

ESPAD WARSZAWA 2007

Palenie tytoniu

W czasie całego życia, jakiegokolwiek doświadczenia z paleniem miało 53,1% uczniów klas trzecich gimnazjów i 67,9% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. Wśród uczniów, którzy podejmowali próby palenia można wyróżnić frakcję osób, które paliły nie więcej niż 5 razy w swoim życiu. Frakcja ta liczy 23,6% młodszych i 24,0% starszych. Jednocześnie 16,3% z pierwszej grupy i 28,7% z drugiej paliło 40 razy lub więcej. Te ostatnie frakcje badanych, to osoby, których palenie wyszło poza fazę eksperymentowania. Porównanie wyników z 2007 r. z wynikami z 2003 r. wskazuje na znaczny spadek odsetka uczniów, którzy mają doświadczenia z paleniem tytoniu. Palenie tytoniu okazało się być zróżnicowane ze względu na płeć badanych. Jeszcze w 2003 r. zarówno wśród uczniów młodszych jak i starszych więcej doświadczeń zebrali chłopcy niż dziewczęta. W wyższym też odsetku chłopcy palili 40 razy i więcej. W 2007 r. doszło do zrównania się odsetków palących kiedykolwiek wśród starszych uczniów, wśród młodszych zaś przewaga chłopców nad dziewczętami wyraźnie zmalała. Stało się tak za sprawą większego spadku odsetków chłopców podejmujących palenie, niż analogicznego odsetka wśród dziewcząt. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 21,7% piętnasto – szesnastolatków i 35,0% siedemnasto-osiemnastolatków. Wśród nich, odnotowujemy znaczne zróżnicowanie pod względem nasilenia palenia. Badani z obu poziomów nauczania w podobnych odsetkach zaliczali się do grupy palących rzadziej niż raz dziennie (9,1% uczniowie z młodszej kohorty i 11,5% uczniowie ze starszej kohorty). Niższe odsetki palących codziennie w ilości przekraczającej 10 papierosów dziennie odnotowano wśród uczniów gimnazjów – 3,3% niż wśród młodzieży ze starszych klas – 5,8%. Generalnie jak pokazują wyniki większość badanej młodzieży podejmuje próby palenia tytoniu. Natomiast regularne, częste palenie jest udziałem bez porównania mniejszej części młodych ludzi. Warto też zauważyć, że odsetki uczniów palących w czasie ostatnich 30 dni wyraźnie spadły w stosunku do 2003 r. Zmniejszyło się także rozpowszechnienie codziennego palenia w ilości co najmniej 10 papierosów w ciągu doby. Prawidłowości te dotyczą zarówno gimnazjalistów, jak uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Uzyskane wskaźniki ilustrują proces wyrównywania się rozpowszechnienia używania tytoniu wśród chłopców i wśród dziewcząt, z tym że jest on bardziej zaawansowany w starszej grupie niż w młodszej.

Używanie innych substancji psychoaktywnych

Do szerokiej grupy innych niż alkohol i tytoń substancji psychoaktywnych należą takie substancje legalne jak leki przeciwbólowe i nasenne czy substancje wziewne oraz szeroka gama substancji nielegalnych. Pod pojęciem substancji nielegalnych rozumiemy tu substancje, których produkcja i obrót nimi są czynami zabronionymi przez prawo. W języku publicystyki substancje te często nazywane są narkotykami.

Wśród uczniów klas młodszych na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia eksperymentowania znajdują się marihuana i haszysz (15,7%) a na drugim leki uspokajające i nasenne bez przepisu lekarza (15,8%). Wśród uczniów klas starszych na pierwszym miejscu również znajdują się marihuana i haszysz (27,9%). Leki uspokajające i nasenne przyjmowane bez zalecenia lekarza także ulokowały się na drugim miejscu (19,0%).

Wśród gimnazjalistów na trzecim miejscu znalazły się substancje wziewne (8,2%), a na czwartym amfetamina (3,8%). W starszej kohorcie na trzecim miejscu znajduje się amfetamina (7,8%), a na czwartym substancje wziewne (6,8%). Porównując wyniki z 2007 r. z wynikami z lat 2003, 1999 i 1995 r. odnotować trzeba załamanie się trendu wzrostowego eksperymentowania z substancjami. W 2007 r. w ślad z za tendencją spadkową eksperymentowania z poszczególnymi substancjami nastąpił także spadek odsetków uczniów używających łącznie alkoholu i leków oraz alkoholu i marihuany. Dane pokazują, że rozpowszechnienie podejmowania prób z substancjami psychoaktywnymi innymi niż alkohol i tytoń zależne jest od płci. Związek między używaniem substancji a płcią występuje na obu poziomach nauczania. Chłopcy częściej deklarują próby używania praktycznie wszystkich substancji poza lekami uspokajającymi i nasennymi. Eksperymentowanie z lekami uspokajającymi i nasennymi znacząco bardziej rozpowszechnione jest wśród dziewcząt. Także próby łączenia alkoholu z tabletkami częściej spotyka się wśród dziewcząt niż wśród chłopców.

Dostępność substancji psychoaktywnych

Należy zwrócić uwagę, że w ocenach respondentów poziom dostępności napojów alkoholowych jest bardzo wysoki. Uczniowie klas trzecich gimnazjów, a więc młodzież w wieku 15-16 lat, uznali za bardzo łatwe do zdobycia: piwo – 56,1% uczniów, wino – 45,6% uczniów i wódka – 38,7% uczniów. Jedynie niewielki odsetek tej grupy badanych uznał za niemożliwe do zdobycia piwo (3,4%), wino (4,9%) i wódkę (6,3%). Młodzież deklaruje podobny poziom dostępu do tytoniu. Za bardzo łatwy do zdobycie uznało go 59,2% gimnazjalistów, za niemożliwy do zdobycie, jedynie – 4,7%. Można zauważyć, że większość badanych nie ma dużych trudności z dostępem do napojów alkoholowych i tytoniu mimo, że według polskiego prawa sprzedaż i podawanie używek nieletnim jest zabroniona. Dostępność poszczególnych napojów alkoholowych i tytoniu w ocenach uczniów szkół ponadgimnazjalnych jest znacznie wyższa, co nie powinno dziwić, bowiem badani ze starszej grupy są już pełnoletni lub do pełnoletniości niewiele im brakuje. Zgodnie z oczekiwaniami odsetki deklarujących łatwy dostęp największe są w przypadku tytoniu i piwa, a największe w przypadku wódki. Odpowiedź „Bardzo łatwe” padła w przypadku tych dwóch substancji ze strony 81% starszej młodzieży, w przypadku wina – 75,9% i wódki 70,2%. Jedynie niewielki odsetek tej grupy badanych uznał za niemożliwe do zdobycia: tytoń – 2,4%, piwo – 1,7%, wino – 2,0% i wódkę – 2,3%.

Dostęp do tych leków jest też zdaniem młodzieży znacznie trudniejszy. Bardzo łatwo byłoby je dostać 16,5% respondentów z młodszej grupy i 18,5% starszych uczniów, niemożliwe do zdobycia byłoby to dla 15,4% badanych w pierwszej grupie i dla 9,6% z drugiej. Należy odnotować, że dostępność substancji nielegalnych oceniana jest niżej. Odsetki uczniów młodszych, którzy uważają je za niemożliwe do zdobycia wahają się od 17,6% w przypadku konopi indyjskich do 23,4% w przypadku GHB. Odsetki młodzieży ze szkół gimnazjalnych stwierdzającej, że byłoby jej bardzo łatwo dostać poszczególne substancje wahają się od 11,5% w przypadku konopi indyjskich do ok. 4,4% w przypadku cracku. W klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych badani w przypadku większości substancji nielegalnych w podobnym odsetku co pierwszoklasiści uznają je za bardzo łatwe do zdobycia, przy czym ich oceny są bardziej optymistyczne w przypadku konopi indyjskich. Odpowiedzi takich udzieliło w odniesieniu do najbardziej dostępnych konopi 16,8% badanych i najtrudniej dostępnych GHB i cracku – 4,5% badanych. Ogólnie wydaje się, że młodzież starsza ocenia swój dostęp do substancji nielegalnych podobnie lub nieznacznie wyżej niż młodzież młodsza. Warto zauważyć, że dostępność „polskiej heroiny” w ocenach młodzieży nie odbiega znacząco od dostępności takich środków jak amfetamina, heroina, czy kokaina. Wydaje się to potwierdzać schyłek dominującej jeszcze na początku lat dziewięćdziesiątych roli tego tradycyjnego na naszej scenie narkotykowej specyfiku. Dostęp do leków uspokajających i nasennych wśród uczniów młodszych wykazywał trend wzrostowy do 2003 r. po czym spadł w 2007 r. Wśród starszych odsetek deklarujących bardzo łatwy dostęp w latach 1995-2007 fluktuuje. Dostępność zdecydowanej większości substancji nielegalnych deklarowana przez uczniów młodszych po silnym wzroście w 1999 r., w 2003 r. uległa dalszemu powiększeniu, chociaż o mniejszym nasileniu. W 2007 r. widać wyraźnie odwrócenie trendu, odsetki deklarujących bardzo łatwy dostęp do poszczególnych substancji uległ zmniejszeniu. Tendencja wzrostowa dostępności, i to o większym nasileniu w 2003 r. niż w 1999 r., wynikała z ocen dokonywanych przez uczniów starszych. Dotyczyła ona zdecydowanej większości substancji nielegalnych. W 2007 r. podzieliła ona los tendencji notowanej wśród uczniów młodszych, tj. przeobraziła się w trend spadkowy. Warto zauważyć, że chociaż młodzież w największym odsetku deklaruje bardzo łatwy dostęp do marihuany i haszyszu, to największy wzrost odsetka uczniów o bardzo łatwym dostępie dokonał się w latach 1995-2003 w przypadku ekstazy. W grupie uczniów młodszych odsetek ten wzrósł czterokrotnie, w grupie uczniów starszych niemal pięciokrotnie. Mimo tego dynamicznego wzrostu, rok 2007 także w przypadku ekstazy przyniósł radykalny spadek. Podobny, chociaż w szczegółach odmienny obraz trendów otrzymujemy, gdy odpowiedzi uczniów na pytanie o łatwość dostępu do poszczególnych substancji poddamy innej agregacji. Zsumowanie odsetków uczniów, którzy deklarują bardzo łatwy dostęp i dosyć łatwy dostęp rozszerza krąg zagrożonych pokazując większą skalę zjawiska (tabela 53). Analiza odpowiedzi wskazujących na co najmniej dosyć łatwy dostęp do poszczególnych substancji pokazuje na mniejszą skalę zmian poszczególnych wskaźników, niż analiza odpowiedzi limitowanych tylko do bardzo łatwego dostępu. W przypadku większości substancji nielegalnych wzrost pomiędzy 1995 i 2003 był nieco mniejszy niż analogicznych wskaźników bardzo łatwego dostępu. Przykładowo odsetki deklarujących przynajmniej dosyć łatwy dostęp do marihuany i haszyszu wzrosły około dwukrotnie, a do ekstazy w młodszej grupie trzy i półkrotnie a w starszej – czterokrotnie. Spadek jaki nastąpił w 2007 r. także wydaje się mieć łagodniejszy charakter.

Podsumowując kwestie zmian w dostępności substancji psychoaktywnych,

jakie możemy odtworzyć z analizy ocen dokonywanych przez badanych w 1995 r., 1999 r., 2003 r. i 2007 r. co do łatwości zdobycia substancji, trzeba zauważyć odwrócenie trendu wzrostowego dokumentowane przez badanie z 2007 r. Już na podstawie badania z 2003 r. można było zauważyć pewne ograniczenie skali wzrostu w przypadku uczniów z młodszej grupy, chociaż wśród uczniów starszych stwierdzono wówczas kontynuację, a nawet nasilenie, trendu wzrostowego. Odpowiedzi na pytanie o to, czy badanemu kiedykolwiek proponowano jakieś substancje psychoaktywne dostarczyły innego wskaźnika dostępności. W masmediach ciągle wiele mówi się o agresywnym rozwoju rynku substancji nielegalnych i ich marketingu wśród uczniów. Intencją pytania o propozycje była weryfikacja tych doniesień. Badanym przedstawiono listę środków legalnych i nielegalnych i proszono o zaznaczenie tych, które w czasie ostatnich 12 miesięcy przed badaniem ktokolwiek im proponował. Najczęściej proponowanym młodzieży środkiem jest bez wątpienia alkohol. Z propozycjami dotyczącymi substancji nielegalnych spotykają się mniej liczne frakcje badanych i stosunkowo najczęściej dotyczą one konopi. Otrzymało je chociaż raz w czasie ostatnich 12 miesięcy 16,0% uczniów z klas młodszych i 27,2% uczniów klas starszych. Odsetki uczniów, którym proponowano amfetaminę wynosiły w przypadku piętnasto-szesnastolatków – 5,4% i siedemnasto-osiemnastolatków – 8,8%. Ecstasy, podobnie jak poprzednio wymienione substancje nielegalne, proponowana była częściej uczniom starszym (6,9%) niż młodszym (4,7%), natomiast leki uspokajające i nasenne oferowane były podobnym odsetkom młodzieży z grupy młodszej i starszej (ok. 5%). Zwraca uwagę wysoki odsetek uczniów, którzy spotykali się z propozycjami alkoholu nielegalnie wytworzonego domowym sposobem, czyli bimbrow. W młodszej grupie z taką ofertą spotkało się 13,4% badanych, w starszej zaś – 18,1%. W grupie gimnazjalistów narażenie na propozycje bimbrow jest niewiele niższe niż ekspozycja na oferty marihuany lub haszyszu. W latach 1995-2003 wskaźniki narażenia na propozycje w przypadku niektórych substancji nie uległy większym zmianom, w przypadku innych wyraźnie wzrosły. Najbardziej zwiększyło się narażenie na propozycje dotyczące marihuany i haszyszu, amfetaminy, ecstasy oraz bimbrow. Trend wzrostowy obserwowano zarówno w młodszej kohorcie badanych jak i w starszej, chociaż wśród młodszych wskaźniki powiększyły się przede wszystkim w latach 1995-1999, a wśród starszych wzrost był bardziej równomierny lub koncentrował się na czteroleciu 1999-2003. Jedynie w przypadku bimbrow w obu grupach wzrost wskaźnika nastąpił przede wszystkim w latach 1999-2003. Podobne tendencje, chociaż o mniejszym nasileniu obserwowano w przypadku takich substancji jak kokaina, heroina, czy sterydy anaboliczne. W 2007 r. w przypadku wszystkich substancji odnotować trzeba spadek wskaźników narażenia na propozycje. Lata dziewięćdziesiąte to czas wzrostu dostępności alkoholu, w tym także dla osób niepełnoletnich. Znaczne osłabienie mechanizmów kontroli rynku napojów alkoholowych, zarówno na poziomie rozwiązań prawnych jak i praktyki życia społecznego, pojawienie się reklamy i promocji alkoholu, to czynniki, które sprzyjały wzrostowi rozpowszechnienia picia, także wśród młodzieży. Działania z zakresu kontroli dostępu młodzieży do alkoholu nawet jeśli były podejmowane, to sporadycznie i bez koniecznej w takich przypadkach konsekwencji. W efekcie młodzież praktycznie nie miała większych trudności z zakupem napojów alkoholowych. Zebrane dane przekonują, że blisko połowa uczniów trzecich klas gimnazjów podejmuje próby zakupów piwa (45,9%), natomiast tylko 14,0% próbuje kupować wino, a 19,3% – wódkę. Zdecydowana większość takich prób koczy się powodzeniem. Odmową sprzedaży ze względu na zbyt młody

wiek kończy się tylko 12,4% prób zakupu piwa, 15,5% - wina i 11,2% - wódki. Średnia liczba prób zakupu jest najwyższa w przypadku piwa i wynosi 18 w ciągu 12 miesięcy. Oznacza to, że młodzi ludzie kupują piwo przeciętnie co 20 dni. Średnie dla wina i wódki wynoszą 11, czyli innymi słowy zakupy dokonywane są przeciętnie mniej niż raz na miesiąc. Porównanie wyników z 2007 r. z wynikami z 1995 r., 1999 r. i 2003 r. ujawnia odmienne tendencje przy każdym z napojów.

W przypadku piwa obserwowano w 2003 r. wzrost odsetka nieletnich klientów po lekkim spadku w 1999 r. Jednocześnie konsekwentnie rosła średnia liczba prób zakupów i odsetek odmów. Ten ostatni jeszcze w 1995 r. wynosił 5,4%, a w 2003 r. był już prawie dwukrotnie wyższy. W 2007 r. spadł znacząco odsetek kupujących oraz średnia liczba prób zakupu. Jednocześnie wzrósł do 12,4% odsetek odmów. Odsetek kupujących wina w latach 1995-1999 był stabilny, zaś w 2003 r. wyraźnie się obniżył. W 2007 r. spadł jeszcze bardziej. W 2003 r. średnia liczba zakupów nieznacznie wzrosła, zwiększeniu uległ także odsetek odmów. W 2007 r. nie nastąpiły żadne zmiany w stosunku do 2003 r. pod względem średniej liczby prób zakupów oraz odsetka odmów. Jeszcze inne tendencje odnotować trzeba odnośnie wódki. Odsetek podejmujących próby zakupów tego napoju w 1999 r. znacznie spadł i w 2003 r. pozostał na poziomie z 1999 r. W 2007 r. odnotowano kolejny spadek do poziomu ponad dwukrotnie niższego niż w 1995 r. W 2003 r. wzrosła natomiast o 1/3 średnia liczba prób zakupów, która w latach 1995-1999 pozostawała stabilna. W 2007 r. nie nastąpiły tu większe zmiany w stosunku do 2003 r. Odsetek odmów, inaczej niż w przypadku piwa i wina spadł w latach 1995-1999 i w 2003 r. pozostał na poziomie z 1999 r. W 2007 r. mamy do czynienia z kolejnym spadkiem.

Przedstawione wyżej tendencje zdają się wskazywać na pewną przypadkowość zmian w rynkowych zachowaniach nieletnich w obszarze napojów alkoholowych i reakcjach na nie ze strony sprzedawców. Jedyne trend spadkowy liczby kupujących wina odzwierciedla tendencje w rozpowszechnieniu konsumpcji tego napoju. W przypadku piwa trendowi wzrostowemu odsetka konsumentów w latach 1995-2003 zakończonemu spadkiem w 2007 towarzyszy fluktuacja odsetka deklarujących próby zakupów. Jeszcze inaczej w przypadku wódki – z fluktuacją odsetka konsumentów współwystępuje trend spadkowy odsetka dokonujących prób zakupów. Samodzielnie dokonywane zakupy nie są oczywiście jedynym źródłem zaopatrzenia w napoje alkoholowe, stąd zmiany w odsetkach kupujących nie muszą współgrać z trendami w rozpowszechnieniu używania alkoholu. Wzrost odsetka odmów sprzedaży wina i piwa, chociaż znaczący, nie stanowi, jak się wydaje istotnej przeszkody w dostępie do tych napojów, bowiem nadal odsetek ten pozostaje na stosunkowo niskim poziomie. Niepokojący jest natomiast stały spadek odsetka odmów sprzedaży wódki. Większość respondentów orientuje się, gdzie można kupić marihuanę lub haszysz. Odsetek badanych znających takie miejsca jest wyższy wśród starszej młodzieży (51,4%) niż młodszej (42,8%). Najczęściej wymieniano w tym kontekście dyskotekę lub bar (25,5% w młodszej kohorcie i 34,9% w starszej kohorcie). Następne w kolejności były: mieszkanie dealera (17,9% w młodszej kohorcie i 22,4% w starszej kohorcie), ulica i park (16,6% w młodszej kohorcie i 20,8% w starszej kohorcie) oraz na końcu szkoła (14,7% w młodszej kohorcie i 19,3% w starszej kohorcie).

PODSUMOWANIE WYNIKÓW

Celem badania był przede wszystkim pomiar natężenia zjawiska używania przez młodzież substancji psychoaktywnych, ale także ocena czynników wpływających na rozpowszechnienie, ulokowanych zarówno po stronie popytu na substancje, jak i ich podaży. Napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego

życia piło 90% uczniów z młodszej grupy i 95% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 57% piętnasto-szesnastolatków i 80% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem chociaż raz upiło się 22% uczniów z młodszej kohorty i 32% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 48% uczniów młodszych i 29% uczniów starszych. Palenie tytoniu jest zachowaniem mniej powszechnym. Chociaż raz w życiu paliło 53% gimnazjalistów i 68% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 22% uczniów z grupy młodziej i 35% ze starszej. Zarówno palenie tytoniu jak picie napojów alkoholowych jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt. Jeszcze rzadziej zdarza się przyjmowanie leków uspokajających lub nasennych bez przepisu lekarza. Takie doświadczenia chociaż raz w życiu stały się udziałem 16% uczniów z młodziej kohorty i 19% ze starszej kohorty. Sięganie po te leki jest bardziej rozpowszechnione wśród dziewcząt niż wśród chłopców. Wyniki badania wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych, niż legalnych, szczególnie alkoholu i tytoniu. Zdecydowana większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 16% młodziej uczniów i 28% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia wśród substancji nielegalnych jest amfetamina - ok. 4% wśród uczniów gimnazjów i 8% wśród uczniów szkół wyższego poziomu. Aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tego środka ponad 11% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 17%. Kolejne miejsca zajmują w przypadku młodziej uczniów – amfetamina 2%, w przypadku starszych uczniów – amfetamina 4% oraz ekstazy 3%. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem 6% uczniów klas trzecich gimnazjów i 10% uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych używało marihuany lub haszyszu. Zarówno eksperymentowanie z substancjami nielegalnymi, jak ich okazjonalne używanie jest bardziej rozpowszechnione wśród chłopców niż wśród dziewcząt. Uwagę zwraca wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych przejawiający się w ocenach respondentów. Na tym tle dostępność substancji nielegalnych jest oceniana znacznie niżej. Spośród substancji nielegalnych najwyżej ocenia jest dostępność przetworów konopi. Większość młodzieży jest dobrze zorientowana w zakresie ryzyka szkód zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. O stopniu ryzyka, według ocen respondentów, decyduje bardziej nasilenie używania, niż rodzaj substancji. Poziom akceptacji dla używania poszczególnych substancji jest bardzo silnie różnicowany przez rodzaj substancji i intensywność używania. Sporadyczne picie jest powszechnie akceptowane, natomiast częste picie, a szczególnie częste upijanie się spotyka się z potępieniem większości badanych. Używanie substancji nielegalnych spotyka się generalnie z większym potępieniem niż picie alkoholu czy palenie tytoniu. Należy odnotować, że marihuana i haszysz są przez młodzież traktowane wyraźnie bardziej liberalnie niż inne substancje

nielegalne. Należy odnotować, że nie stwierdzono zależności między częstym paleniem tytoniu, piciem alkoholu, czy upijaniem się, a uczestnictwem w zajęciach profilaktycznych w szkole dotyczących tych substancji. Niezależnie od tego, czy bádani uczestniczyli w zajęciach profilaktycznych, czy też nie brali w nich udziału, ich zachowania wobec tych substancji psychoaktywnych nie różnią się znacząco. Stwierdzono natomiast niewiele niższe, chociaż statystycznie istotne, rozpowszechnienie palenia marihuany lub haszyszu w grupie uczniów starszych, którzy uczestniczyli w zajęciach profilaktycznych na temat narkotyków niż wśród tych, którzy w takich zajęciach nie brali udziału. Podobna prawidłowość nie wystąpiła w grupie gimnazjalistów. Porównanie wyników badania z 2007 r. z wynikami badań zrealizowanych w 2003 r., 1999 r. i 1995 r. wykazało tendencję do spadku wskaźników używania alkoholu przez młodzież w latach 2003-2007 po stabilizacji w latach 1999-2003 i po silnym wzroście w latach 1995-1999. Spadek wskaźników przekraczania progu nietrzeźwości, czyli picia szczególnie destruktywnego, był silniejszy niż wskaźników konsumpcji alkoholu.

Trochę inaczej rzecz się ma z substancjami nielegalnymi. Tu także obserwujemy stabilizację lub spadek, jednak w latach 1999-2003 mieliśmy do czynienia ze wzrostem. Trzeba dodać, że w okresie 1995-1999 problem narkotyków wykazywał bardzo silny trend wzrostowy. Spadek rozpowszechnienia używania amfetaminy był większy niż spadek rozpowszechnienia używania przetworów konopi. Oznacza to zatem znacznie lepszą poprawę sytuacji w obszarze bardziej groźnej substancji. W zakresie wskaźników picia alkoholu i palenia tytoniu obserwujemy proces zacierania się różnic między dziewczętami i chłopcami, chociaż jeśli chodzi o upijanie się, to nadal zróżnicowanie związane z płcią pozostaje znaczne. Zmiany w rozpowszechnieniu używania przetworów konopi wśród chłopców i dziewcząt nie układają się w tak czytelną tendencję, chociaż tu również możemy zaobserwować lekkie zmniejszenie się różnic między chłopcami a dziewczętami w stosunku do 1995 r.

Wszystkie wskaźniki dostępności substancji psychoaktywnych zaczynają wykazywać korzystne tendencje. Zarówno oceny dostępności substancji, jak ekspozycja na propozycje w 2007 r. spadły, chociaż nadal utrzymują się na wysokim poziomie. Warto zauważyć, że sygnały spadku dostępności dotyczą zarówno substancji nielegalnych, jak i legalnych. Pozytywne tendencje dają znać o sobie także na takim wymiarze jak akceptacja – potępienie. W 2007 r. w stosunku do 2003 r. lekko spadły odsetki akceptujących używanie substancji, a wzrosły proporcje tych, co je zdecydowanie potępiają. W obszarze oceny ryzyka związane z używaniem substancji obserwujemy lekki spadek odsetków badanych przypisujących używaniu substancji duże ryzyko.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

Wyniki badania z 2007 r. na tle wyników poprzednich edycji ESPAD skłaniają do sformułowania kilku wniosków, a w ślad za nimi kilku rekomendacji. Polska młodzież wedle wyników badania jawi się nadal jako silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne, chociaż pojawiły się pozytywne tendencje. Większość wskaźników dotyczących substancji nielegalnych także jest dość wysoka, chociaż niższa niż w przypadku substancji legalnych i także wykazująca oznaki spadku. Prowadzenie działań profilaktycznych powinno zatem nadal stanowić bezwzględny priorytet. Już dane z 2003 r. przemawiały za osłabieniem tempa wzrostu, przynajmniej niektórych wskaźników, dane za 2007 r.

wskazują na zmniejszenie się skali zjawiska. Ponadto dzięki poruszeniu kwestii udziału w zajęciach profilaktycznych uzyskaliśmy pierwsze argumenty sugerujące pozytywne efekty zajęć profilaktycznych prowadzonych w szkołach, przynajmniej w kwestii narkotyków. Dlatego też warto kontynuować wysiłki w tym kierunku. Wysoki poziom dostępności napojów alkoholowych w opiniach uczniów młodszych, chociaż także zdradzający obecnie tendencję spadkową, skłania do zwrócenia bacznej uwagi na kwestie sprzedaży alkoholu niepełnoletnim. Wyniki badania w tej kwestii nie są jednoznaczne, z jednej strony spadają odsetki gimnazjalistów deklarujących łatwy dostęp do napojów alkoholowych, a także tych, którzy podejmują próby zakupów, z drugiej jednak strony udział nieudanych prób zakupów piwa i wina wzrasta bardzo powoli, a wódki wręcz spada. Zintensyfikowanie działań kontrolnych w tym zakresie, szczególnie jeśli chodzi o sprzedaż napojów wysokoprocentowych, wydaje się zatem nadal koniecznym uzupełnieniem działań profilaktycznych skierowanych na ograniczanie popytu na napoje alkoholowe wśród młodzieży. Warto dodać, że ograniczenia sprzedaży napojów alkoholowych są jednym ze sposobów ograniczania spożycia alkoholu o potwierdzonej skuteczności, oczywiście jeśli udaje się je rzeczywiście wyegzekwować. Zadanie to jest szczególnie trudne w warunkach silnie rozbudowanej sieci sprzedaży napojów alkoholowych. Wydaje się, że znaczne rozpowszechnienie używania substancji, a szczególnie rozmiary zjawiska picia alkoholu i używania przetworów konopi, jest efektem głębokiej zmiany obyczajowej, jakiej doświadczyliśmy w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia. Dla utrzymania obecnie zapoczątkowanego trendu spadkowego, potrzebna jest nie tylko mobilizacja całego społeczeństwa oparta na pełnym konsensusie, co do celu, jaki chcemy osiągnąć, ale też i pomysły nowego podejścia do redukcji popytu na substancje wśród młodzieży.

Efektom zmian obyczajowych jest też proces wyrównywania się różnic w rozpowszechnieniu i nasileniu używania substancji między chłopcami i dziewczętami, widoczny szczególnie w obszarze konsumpcji alkoholu oraz palenia tytoniu. Wprawdzie nadal większość wskaźników jest większa wśród chłopców niż wśród dziewcząt, to jednak, jeśli ten trend się utrzyma, możemy spodziewać się całkowitego zatarcia różnic w niedalekiej przyszłości. Wydaje się to stanowić wyzwanie dla działalności profilaktycznej, która w większym stopniu powinna być adresowana do dziewcząt.

Znaczne rozmiary grup silniej zaangażowanych w używanie substancji skłaniają do przeformułowania akcentów w strategii prewencyjnej. Rozbudowy wymaga oferta dla młodych ludzi używających względnie często substancji nielegalnych lub pijących często, w ilościach prowadzących do nietrzeźwości. Wielu z nich nie uda się przekonać do zmiany tego stylu życia, konieczne wydaje się zatem, dbanie o minimalizację szkód, do jakich taki styl życia może prowadzić.

Skłonność do względnie liberalnego podejścia do przetworów konopi, czy przekonania o mniejszym ryzyku szkód związanych z ich używaniem niż w przypadku takich narkotyków, jak heroina, czy kokaina, pokazuje kierunki myślenia młodzieży na ten temat. Wydaje się, że warto pamiętać o tym, by przekaz profilaktyczny, szczególnie o charakterze edukacyjnym, przystawał do doświadczeń, postaw i przekonań młodych ludzi.

Dane z raportu ogólnopolskich badań ankietowych realizowanych przez Instytut Psychiatrii i Neurologii są zbliżone do danych uzyskanych w badaniu „Skali problemów alkoholowych i narkotykowych wśród młodzieży z terenu Gminy Sulejów” zrealizowanym w miesiącu lutym 2007 roku.

Zgodnie z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii należą do zadań własnych gminy. Realizacja zadań prowadzona jest w postaci Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Zadania te obejmują:

I - zadania wspólne dla przeciwdziałania problemom alkoholowym i narkomanii

1. zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem,
2. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej,
3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych,
4. wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii.

II – zadania dla przeciwdziałania problemom narkomanii

1. pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego,

III – zadania dla przeciwdziałania problemom alkoholowym

1. podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego,
2. wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej

Badacze zajmujący się problematyką alkoholową sformułowali tzw. **prawo paradoksu prewencyjnego**, które mówi, że suma szkód powodowanych przez osoby nieuzależnione jest większa niż suma szkód powodowanych przez alkoholików. To właśnie takie osoby stanowią największą grupę w całej populacji, także populacji naszej gminy.

Działania zawarte w programie skierowane są więc do całej społeczności gminy Sulejów, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Cele do osiągnięcia:

- popularyzacja wiedzy na temat uzależnień,
- zmiana postaw społecznych wobec problemów alkoholowych i narkomanii
- stwarzanie warunków do wszechstronnego rozwoju osobistego, rozwijania zainteresowań głównie dzieci i młodzieży.

STRATEGIE ZMIERZAJĄCE DO UZYSKANIA CELÓW PROGRAMU

1.1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.

1. Finansowanie programów pomocowych (terapeutycznych, zapobiegawczych) dla osób uzależnionych od alkoholu, substancji psychoaktywnych i członków ich rodzin,
2. Prowadzenie działalności edukacyjnej motywującej do podjęcia leczenia odwykowego,
3. Dofinansowanie szkoleń terapeutów w ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników lecznictwa odwykowego,
4. Realizacja zadań w zakresie programów zdrowotnych, profilaktyki i edukacji zdrowotnej w tym dot. HIV/AIDS głównie środowiskach dysfunkcyjnych poprzez ich finansowanie.
5. Finansowanie opinii biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia od alkoholu.
6. Finansowanie kosztów postępowania sądowego w przedmiocie zobowiązania do leczenia odwykowego.

1.2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień (alkoholowe, narkomanii), pomocy psychospołecznej, prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą.

1. Finansowanie działalności Punktów Konsultacyjnych dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu i substancji psychoaktywnych oraz doświadczających przemocy w rodzinie, udzielających pomocy doraźnej, interwencyjnej i terapeutycznej w zakresie porad psychologicznych, pedagogicznych i prawnych.
2. Dofinansowanie działalności Placówki Wsparcia Dziennego w Sulejowie dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych wraz z ich dożywianiem.
3. Prowadzenie edukacji publicznej w tym informowanie o miejscach pomocy dla osób uzależnionych, współuzależnionych, dotkniętych przemocą.

1.3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w szczególności dla dzieci i młodzieży.

1. Współorganizowanie lokalnych imprez promujących zdrowy – trzeźwy styl życia, dot. przeciwdziałania narkomanii oraz HIV/AIDS.
2. Udział w lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z przeciwdziałaniem uzależnieniom.
3. Finansowanie szkolnych programów profilaktycznych.
4. Dofinansowanie szkoleń dla grup zawodowych pracujących z osobami uzależnionymi i grupami ryzyka.
5. Finansowanie programów edukacyjno-profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.
7. Współorganizowanie imprez dla dzieci i młodzieży o charakterze kulturalnym i sportowo-turystycznym.
8. Finansowanie wypoczynku dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych.

9. Dofinansowanie programów stanowiących alternatywę wobec używania alkoholu przez dzieci i młodzież, w tym wyjazdy turystyczno-rekreacyjne, współorganizowanie szkolnego współzawodnictwa sportowego, zakup sprzętu sportowego dla dzieci i młodzieży.

10. Finansowanie zakupu nagród, artykułów biurowych, spożywczych i materiałów informacyjno – edukacyjnych, niezbędnych do realizacji szkoleń, zajęć, konkursów, zawodów sportowych i innych imprez o tematyce ściśle powiązanej z problemem uzależnień, profilaktyki oraz promocji zdrowego stylu życia,

11. Organizowanie badań, sondaży, lokalnych diagnoz i ekspertyz pozwalających ocenić aktualny stan problemów uzależnień, istniejących zasobów oraz planowanych środków zapobiegawczych.

12. Działalność profilaktyczno-edukacyjna związana z uzależnieniami w tym: zakup czasopism, książek, publikacji dot. profilaktyki uzależnień.

I.4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, Służącej rozwiązywaniu problemów związanymi z uzależnieniami:

1. Wspomaganie organizacji samopomocowych stanowiących miejsce zdrowego i trzeźwego stylu życia dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin, poprzez dofinansowywanie działań o charakterze integracyjnym, podtrzymujących proces terapii osób uzależnionych i współuzależnionych, rozwijających ich aktywność w sferze profilaktyki.

2. Wspieranie i dofinansowanie działań klubów sportowych ukierunkowanych na promowanie zdrowego stylu życia, wolnego od nałogów.

3. Dofinansowanie działalności placówek zajmujących się walką z patologiami społecznymi na terenie gminy poprzez m. in. zakup niezbędnego sprzętu, materiałów dydaktycznych i edukacyjnych,

4. Wsparcie materialno – finansowe działań profilaktycznych i opiekuńczych prowadzonych w formie obozów, kolonii, zimowisk itp., dla dzieci ze środowisk dysfunkcyjnych i zagrożonych,

5. Wspieranie działalności instytucji, stowarzyszeń i organizacji zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz narkotykowych, poprzez zakup nagród, artykułów biurowych, artykułów spożywczych i materiałów informacyjno – edukacyjnych, niezbędnych do realizacji szkoleń, konkursów, zawodów sportowych i innych imprez o tematyce ściśle powiązanej z problemem uzależnień, profilaktyki oraz promocji zdrowego stylu życia.

6. Finansowanie szkoleń zwiększających kompetencje i doskonalących umiejętności dla osób pracujących w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom.

7. Zapewnienie prawidłowego funkcjonowania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych między innymi poprzez: zakup wyposażenia, czasopism, literatury fachowej.

II.1. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

1. Praca socjalna z osobami uzależnionymi i ich rodzinami,
2. Udzielanie wsparcia socjalnego zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

III.1. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i art. 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela posiłkowego

1. Przestrzeganie uchwał Rady Miejskiej dotyczących zasad usytuowania punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych oraz ustalonych limitów liczby punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych - opiniowanie wniosków przedsiębiorców ubiegających się o sprzedaż napojów alkoholowych.
2. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do właścicieli placówek handlowych prowadzących sprzedaż napojów alkoholowych i sprzedawców, mających na celu ograniczenie dostępności napojów alkoholowych i przestrzeganie zakazu sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.

III.2. Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej.

1. Współfinansowanie Centrum Integracji Społecznej utworzonego w sąsiednich gminach, w części dotyczącej osób uzależnionych będącymi mieszkańcami naszej gminy.

Realizatorzy programu.

1. Zadania ujęte w programie realizowane będą przez:

- Urząd Miejski w Sulejowie,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie,
- Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komisariat Policji w Sulejowie,
- Szkoły i przedszkola z terenu Gminy Sulejów,
- Inne podmioty, którym zlecane są zadania Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

2. Przy realizacji zadań zawartych w programie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sulejowie ściśle współpracuje z instytucjami, organizacjami społecznymi innymi jednostkami i osobami fizycznymi .

Źródła i zasady finansowania.

1. Środki finansowe na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii pochodząca z opłat, pobieranych za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Na realizację zadań ujętych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2012 rok zaplanowano środki finansowe w wysokości 210 000 zł. /Rozdz. 85154/

Nr §	Treść	Kwota zł
2360	Dotacje celowe z budżetu na dofinansowanie zadań zleconych stowarzyszeniom	10 000,00
3030	Różne wydatki na rzecz osób fizycznych	1 000,00
4170	Wynagrodzenia bezosobowe	22 000,00
4210	Zakup materiałów i wyposażenia	37 000,00
4220	Zakup środków żywności	17 000,00
4260	Zakup energii	10 140,00
4300	Zakup pozostałych usług	111 140,00
4370	Opłaty usług telekomunikacyjnych	720,00
4700	Szkolenia pracowników	1 000,00
Ogółem		210 000,00

2. Zadania realizowane w ramach programu mogą być również finansowane z dotacji celowych oraz ze środków pochodzących z programów wykorzystujących finanse Unii Europejskiej i programów krajowych.

REGULAMIN PRACY MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH W SULEJOWIE

1. Zasady funkcjonowania Komisji

1/. W skład Komisji wchodzi:

- a) Przewodniczący Komisji,
- b) Zastępca Przewodniczącego Komisji,
- c) Sekretarz Komisji,
- d) Członkowie.

Wszystkie działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii koordynuje powołana Zarządzeniem Burmistrza Sulejowa, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Komisja jest ciałem opiniującym i inicjującym wykonanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

Wyznaczony pracownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulejowie prowadzi czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej, obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

2. Pracami Komisji kieruje Przewodniczący, a w przypadku, kiedy jest to niemożliwe, upoważniony przez Przewodniczącego członek Komisji.

Przewodniczący, Zastępca Przewodniczącego lub Sekretarz Komisji posiadają prawo do podpisywania dokumentów i pism Komisji.

3. Posiedzenie Komisji zwołuje Przewodniczący Komisji, a w przypadku, kiedy jest to niemożliwe, Zastępca Przewodniczącego lub Sekretarz Komisji.

4. Posiedzenia Komisji odbywają się w miarę potrzeb. Z każdego posiedzenia Komisji sporządza się protokół oraz listę obecności.

5. Posiedzenia Komisji mogą mieć charakter otwarty lub zamknięty. W posiedzeniach otwartych mogą brać udział osoby nie będące członkami Komisji.

6. W przypadku, kiedy posiedzenie Komisji dotyczy realizacji art. 4¹ pkt 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego) posiedzenie ma charakter zamknięty. Wszelkie dokumenty osób, których sprawy rozpoznawane są przez Komisję objęte są tajemnicą i mogą być ujawnione jedynie organom do tego uprawnionym na ich pisemny wniosek.

7. Zgodnie z art. 4¹ ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /tj.Dz. U. z 2007 r., Nr 70, poz. 473 z późn. zm./, określa się zasady wynagradzania członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- 1) Członkowi Komisji przysługuje wynagrodzenie w wysokości 10 % obowiązującego minimalnego wynagrodzenia, za udział w posiedzeniu Komisji, potwierdzony własnoręcznym podpisem na liście obecności. Z wynagrodzenia potrąca się podatek dochodowy.
- 2) Członkowi Komisji przysługuje dieta oraz zwrot kosztów przejazdów i noclegów z tytułu wyjazdów na szkolenia lub wyjazdów poza teren gminy, związanych z realizacją zadań zawartych w Programie, na zasadach obowiązujących – przysługujących pracownikowi z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju.